

Bønder ikke have Capitaler nok, men der fra Nabogodserne kan flytte Folk ind og tage Gaardene, saa ere Gaardene besatte, og mere forlanger Lovgivningen ikke. Jeg troer altsaa, at vi ganske simpelt maae holde os til de bestaaende Lovbestemmelser, uden at lægge noget saadant Andet ind i dem, hvorved de kunne forværres. Til dette Andet, som man saaledes ikke tør lægge ind i det bestaaende Retsforhold, hører det ogsaa, naar man har fremhævet, at man skal tage det Hensyn, at den fremtidige Lovgivning kunde give andre Bestemmelser (Hør!). Man skulde altsaa ved Taxationen tage Hensyn til den Mulighed, at vi — det vil sige Folkethinget, Landsthinget, Hs. Majestæt Kongen og Hs. Majestæts Ministerium — kunde gjøre yderligere Indskrænkninger i Fæsteforholdene, og disse Indskrænkninger, som Ingen af os kjender, og som for Diebliffet staae som noget blot Muligt, som noget aldeles Ubestemt og Taaget, dem skulle vi altsaa bringe ind med i Beregningen som Noget, vi skulde kunne tage fra Godseieren og lægge til Bonden? Dette er virkelig for mig i den Grad urimeligt, at jeg maa tilstaae, at jeg aldeles ikke kan forstaae det. Det er muligt, at man vil gaae den Vej, man har omtalt, nemlig at „uvilke“ Fæsteforholdet, det vil da sige, indvilke det endnu mere (Hør!) og i flere Henseender gjøre det mere ubilligt, end det maaffee allerede nu kan synes at være. Jeg siger, vil man gaae den Vej, nu vel! saa prøv paa det. Den ærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgfreds (Tscherning) har allerede prøvet derpaa, men tillige derved erfaret, hvor stor en Forskjel der er paa hans Anskuelse om, hvad Lovgivningsmagten kan gjøre, og paa det virkelige Forhold, paa hvad Lovgivningsmagten vil gjøre. — Det er den ærede Rigsdagsmands Feil, at han sammenblander sin egen Anskuelse om, hvad Lovgivningsmagten vil gjøre, med det, som Lovgivningen virkelig gjør, og uagtet den ærede Rigsdagsmand for nylig har faaet en Paamindelse af Thinget om, at der er stor Forskjel paa disse 2 Ting, holder han dog altid fast paa den samme Anskuelse. — Noget „Andet“, man har villet lægge ind i den bestaaende Lovgivning, er „det Sæd-

vansmæssige“, den nedarbejdede Aand, om jeg saa maa sige, hvori Fæsteforholdet paa mange Steder behandles. Jeg skal villig erkjende, at Godseierne paa mange Steder behandle deres Bønder med stor Billighed og med stor Dpoffrelse; jeg kjender flere Godseiere, med hvem jeg veed, at dette er Tilfældet, og Enhver i denne Forsamling kjender vistnok Exempler derpaa; men jeg troer, at, naar man vil gaae hen og bringe dette nedarbejdede, reent moralske Forhold med ind under Expropriationen, saa lægger man derved Noget ind i de bestaaende Lovbestemmelser, som paa ingen Maade kan eller bør indlægges deri. Det kan gjerne være, at i det virkelige Liv har hiin moralske Sædvane den allerførste Betydning, det nægter jeg ikke, men jeg siger, at den er ikke af den Betskaffenhed, at vi kunne tage og lægge den ind i selve Expropriationen, førend den først er forvandlet til en juridisk Bestemmelse. Altsaa det er disse mange forskellige Hensyn, som have bevirket, at man er kommen ind paa forskellige Bildfarelser og har villet lægge noget Mere ind i Taxationen end det, som er foreslaaet af mig og mine ærede Medforslagsstillere. Naar man tager den bestaaende Lovgivning, saaledes som den foreligger, da indeholder den, at Godseieren kan sælge sin Gaard ved Fæstledighed, og det eneste Baand, som bliver tilbage paa den, er det, som bestaaer ifølge Forordningen af 7de Juni 1806 (Nei!). Ville de Herrer nægte, at, naar Gaarden er fæstledig, kan Godseieren sælge den for det Meste, han kan faae, og at det Æneste, der formindsker Værdien, er det lille Baand, som er paa lagt ved Forordningen af 7de Juni 1806? Er det ikke et virkeligt klart bestaaende Forhold, som man ikke kan bortvifte? Vel har der i sin Tid bestaaet den Indskrænkning, at Godseierne ikke kunde sælge enkeltviis, men skulde sælge godsviis, men i over 80 Aar have Godseierne havt en Ret til at sælge deres Gaarde stykkeviis, og faae ud af dem, hvad de bedst kunde, og i den Lovgivning, hvorved Indskrænkningen hæves, stiges udtrykkeligt, at Godseierne maatte have Lov til at raade over deres Eget. Dette er altsaa det bestaaende Retsforhold, og det er alene dette, som man billigtviis og fornøstigtviis kan lægge